

អគ្គនាយកដ្ឋានកសិកម្ម

គម្រោងអភិវឌ្ឍន៍កសិកម្ម
និងជំរុញកំណើនសេដ្ឋកិច្ច

បច្ចេកទេសដាំបន្លែ

រៀបចំដោយនាយកដ្ឋានសាកល្បងកម្មនិងដំណាំរួមផ្សំ
និងកម្មវិធីវិធានការចម្រុះគ្រប់គ្រងដំណាំ (IPM) ជាតិ
នៃអគ្គនាយកដ្ឋានកសិកម្ម

ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៣

អ្វីបំផ្លាញ នាយកដ្ឋានសាកលវិទ្យាល័យ និងដំណាំរួមផ្សំនិងកម្មវិធី IPM ជាតិ នៃអគ្គនាយកដ្ឋានកសិកម្ម
ឧបត្ថម្ភថវិកាដោយ គម្រោងអភិវឌ្ឍន៍កសិកម្មនិងជំរុញកំណើនសេដ្ឋកិច្ច

រក្សាសិទ្ធិគ្រប់យ៉ាងដោយអគ្គនាយកដ្ឋានកសិកម្ម នៃក្រសួងកសិកម្មរុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ រាល់សំណើសុំផលិត
 ត្រូវសុំការអនុញ្ញាតពីអគ្គនាយកដ្ឋានកសិកម្ម

សៀវភៅបច្ចេកទេស ដាំបន្លែជាលក្ខណៈគ្រួសារ

រៀបចំដោយនាយកដ្ឋានសាកល្បងកម្មនិងដំណាំរួមផ្សំ
និងកម្មវិធីវិធានការចម្រុះគ្រប់គ្រងដំណាំ (IPM) ជាតិ
នៃអគ្គនាយកដ្ឋានកសិកម្ម
ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៣

ឧបត្ថម្ភការបោះពុម្ពចំនួន ១០០០០ ក្បាល
ដោយគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍កសិកម្ម និងជំរុញកំណើនសេដ្ឋកិច្ច (PADEE)

រក្សាសិទ្ធិគ្រប់យ៉ាងដោយនាយកដ្ឋានសាកល្បងកម្មនិងដំណាំរួមផ្សំ និងកម្មវិធី IPM ជាតិ

អ្នករៀបរៀង

បណ្ឌិត	គៀន សុភា	នាយកដ្ឋានសាកល្បងកម្ម និងដំណាំរួមផ្សំ
លោក	ចិន នាយ	នាយកដ្ឋានដំណាំស្រូវ
លោក	ជូ ជ័យវិវិទ្យា	កម្មវិធី IPM ជាតិ
លោកស្រី	ស្រីន ខេម៉ា	កម្មវិធី IPM លើដំណាំបន្លែ

អ្នកផ្តល់យោបល់កែសម្រួល

១. ឯកឧត្តម **សូ ខនឫទ្ធិគុណ** អគ្គនាយកដ្ឋានកសិកម្ម
២. លោក **ម៉ែន តុច** អគ្គនាយកដ្ឋានកសិកម្ម
៣. លោក **ហូ ពុទ្ធា** នាយកដ្ឋានសាកល្បងកម្ម និងដំណាំរួមផ្សំ
៤. លោក **ហេង ឈុនហ៊ុំ** នាយកដ្ឋានការពារដំណាំ អនាម័យ និងភូតគាមអនាម័យ
៥. លោកស្រី **ម៉ែម ស៊ីថា** នាយកដ្ឋានសាកល្បងកម្ម និងដំណាំរួមផ្សំ
៦. លោក **ឈិត ម៉ាក** កម្មវិធី IPM លើដំណាំបន្លែ
៧. លោក **តែ ច័ន្ទសារា** កម្មវិធី IPM លើដំណាំបន្លែ
៨. លោក **ផាន ធួច** រចនាក្រាហ្វិក នាយកដ្ឋានផ្សព្វផ្សាយកសិកម្ម
៩. តំណាងមន្ទីរកសិកម្មខេត្ត ព្រៃវែង ស្វាយរៀង តាកែវ កំពត និងខេត្តកណ្តាល

អារម្ភកថា..... i

ជំពូកទី១ ដំណាំពពួកស្ពៃ

១. ដំណាំស្ពៃខៀវ

១.១ បច្ចេកទេសដាំដុះ.....	០៣
១.១.១. ការរៀបចំដី.....	០៣
១.១.២. ការលើករង.....	០៣
១.១.៣. របៀបដាំដុះ.....	០៣
១.២. ការថែទាំ.....	០៤
១.២.១. ការកម្ចាត់ស្មៅនិងជ្រួយដី.....	០៤
១.២.២. ការស្រោចស្រព.....	០៤
១.២.៣. ការដាក់ជី.....	០៤
១.២.៤. ការគ្របបញ្ជាស្លឹក.....	០៥
១.៣. ការប្រមូលផល.....	០៥

២. ដំណាំស្ពៃក្តោប

២.១ អំពីបរិស្ថាន	០៦
២.១.១.ប្រភេទដី	០៦
២.១.២.សីតុណ្ហភាពនិងពន្លឺ	០៦
២.១.៣.សំណើម	០៦
២.២. បច្ចេកទេសដាំដុះ.....	០៦
២.២.១ ការជ្រើសរើសរដូវ.....	០៦
២.២.២ ការរៀបចំដី.....	០៦
២.២.៣ ការបណ្តុះកូន.....	០៧
២.២.៤ របៀបដាំដុះ.....	០៧
២.៣. ការថែទាំដំណាំ.....	០៨
២.៣.១ ការកម្ចាត់ស្មៅនិងជ្រួយដី.....	០៨
២.៣.២ ការដាក់ជី.....	០៨
២.៣.៣ ការស្រោចស្រព.....	០៨
២.៤ ការប្រមូលផល.....	០៨

៣. ដំណាំខាត់ណាផ្កា

៣.១.បច្ចេកទេសដាំដុះ.....	០៩
៣.១.១. ការជ្រើសរើសពូជ.....	០៩
៣.១.២. ការជ្រើសរើសនិងការរៀបចំដី	០៩
៣.១.៣. ការដាំដុះ.....	១០

៣.២.ការថែទាំ.....	១០
៣.២.១. ការស្រោចស្រព.....	១០
៣.២.២. ការជ្រួយដីនិងសម្អាតស្មៅ.....	១០
៣.២.៣. ការដាក់ដី.....	១១
៣.៣.ការប្រមូលផល.....	១១

៤. ដំណាំឆៃថាវ

៤.១.បច្ចេកទេសដាំដុះ.....	១២
៤.១.១. ការរៀបចំដី.....	១២
៤.១.២. ការលើករង.....	១៣
៤.១.៣. របៀបដាំដុះ.....	១៣
៤.២.ការថែទាំ.....	១៣
៤.២.១. ការជ្រួយដី ពូនគល់ និងកម្ចាត់ស្មៅ.....	១៣
៤.២.២. ការស្រោចស្រព.....	១៤
៤.២.៣. ការដាក់ដី.....	១៤
៤.៣.ការប្រមូលផល.....	១៤

៥.ការគ្រប់គ្រងសត្វស៊ីដំណាំពពួកស្ពៃ

៥.១. សត្វទៀកគូ.....	១៥
៥.២. ដង្កូវស៊ីបណ្ណាល.....	១៥
៥.៣. ដង្កូវបាក់ខ្នង.....	១៦
៥.៤. ដង្កូវហ្វូង (ដង្កូវរយ)	១៧
៥.៥. ដង្កូវយោលទោង.....	១៨

៦.ការគ្រប់គ្រងជំងឺលើដំណាំពពួកស្ពៃ

៦.១. ជំងឺត្រម៉ោងឫស.....	១៩
៦.២. ជំងឺស្រពោនលឿងស្លឹក.....	២០
៦.៣. ជំងឺអុចស្លឹក.....	២១
៦.៤. ជំងឺអុចស្លឹកពណ៌លឿង.....	២១
៦.៥. ជំងឺនេះក្តោបដោយផ្សិត.....	២២
៦.៦. ជំងឺបង្កដោយផ្សិតវិសុកតូនីញ៉ា	២៣
៦.៧. ជំងឺរលួយក្តោបដោយបាក់តេរី.....	២៤
៦.៨. ជំងឺបាក់តេរីនេះស្លឹក.....	២៤

ជំពូកទី២ ដំណាំសណ្តែកកូរ

១. ការជ្រើសរើសពូជ.....	២៧
២. បច្ចេកទេសដាំដុះ.....	២៧
២.១.ការរៀបចំដី	២៧

២.២.ការលើករង	២៧
២.៣.របៀបដាំដុះ.....	២៧
៣. ការថែទាំ.....	២៨
៣.១.ការកម្ចាត់ស្មៅ ជ្រួយដី និងពូនគល់	២៨
៣.២.ការដាក់ដី.....	២៨
៣.៣.ការដោតចំណារនិងការកាត់មែក.....	២៨
៣.៤.ការស្រោចទឹក	២៩
៤. ការគ្រប់គ្រងសត្វស៊ីដំណាំនិងជំងឺលើដំណាំសណ្តែកកូរ	២៩
៤.១.ការគ្រប់គ្រងសត្វស៊ីដំណាំ.....	២៩
៤.១.១. ចៃ.....	២៩
៤.១.២. ស្រឹងបៃតង.....	២៩
៤.១.៣. ដង្កូវស៊ីញ៉េ.....	៣០
៤.១.៤. ដង្កូវចោះផ្លែ.....	៣១
៤.១.៥. ដង្កូវមូរស្លឹក.....	៣២
៤.១.៦. មមាចបៃតង.....	៣២
៤.១.៧. ពីងពាងក្រហម.....	៣៣
៤.១.៨. ទ្រីប.....	៣៣
៤.២.ជំងឺ.....	៣៤
៤.២.១. ជំងឺរលាកគល់.....	៣៤
៤.២.២. ជំងឺច្រេះស្លឹក.....	៣៥
៤.២.៣. ជំងឺអុចស្លឹក.....	៣៥
៤.២.៤. ជំងឺបាក់តេរីឆេះស្លឹក.....	៣៦
៤.២.៥. ជំងឺរូញស្លឹក.....	៣៦
៥.ការប្រមូលផល.....	៣៧
៦. ការទុកពូជ.....	៣៧

ជំពូកទី៣ ដំណាំត្រសក់ និងម្រះ

១. ដំណាំត្រសក់	
១.១ បច្ចេកទេសដាំដុះ.....	៤១
១.១.១.ការរៀបចំដី.....	៤១
១.១.២.ការលើករង.....	៤១
១.១.៣.របៀបដាំដុះ.....	៤១
១.២. ការថែទាំ.....	៤២
១.២.១.ការកម្ចាត់ស្មៅជ្រួយដី និងពូនគល់.....	៤២
១.២.២.ការដាក់ដី.....	៤២

១.២.៣. ការស្រោចស្រព.....	៤២
១.២.៤. ការដោតចំណារ.....	៤២
១.៣. ការប្រមូលផលនិងទុកពូជ.....	៤៣
១.៣.១. ការប្រមូលផល.....	៤៣
១.៣.២. ការទុកពូជ.....	៤៣

២. ដំណាំម្រះ

២.១. អំពីបរិស្ថាន.....	៤៤
២.២. បច្ចេកទេសដាំដុះ.....	៤៤
២.២.១. ការជ្រើសរើសរដូវ.....	៤៤
២.២.២. ការជ្រើសរើសពូជ.....	៤៤
២.២.៣. ការរៀបចំដី.....	៤៥
២.២.៤. ការបណ្តុះកូន.....	៤៥
២.២.៥. របៀបដាំដុះដោយគ្រាប់ផ្ទាល់.....	៤៦
២.២.៦. របៀបដាំដុះដោយកូនបណ្តុះ.....	៤៦
២.៣. ការថែទាំដំណាំ.....	៤៦
២.៣.១. ការកម្ចាត់ស្មៅនិងជ្រួយដី.....	៤៦
២.៣.២. ការដោតចំណារ.....	៤៧
២.៣.៣. ការដាក់ជី.....	៤៧
២.៣.៤. ការកាត់ខ្នែង.....	៤៧
២.៣.៥. ការស្រោចស្រព.....	៤៧
២.៤. ការប្រមូលផល.....	៤៧

៣. ការគ្រប់គ្រងសត្វល្អិតស៊ីដំណាំនិងជំងឺលើដំណាំពពួកគ្រួសក់

៣.១. ការគ្រប់គ្រងសត្វល្អិតស៊ីដំណាំ.....	៤៨
៣.១.១ ចៃ.....	៤៨
៣.១.២. រុយទិចផ្លែគ្រួសក់ និងម្រះ.....	៤៩
៣.១.៣. អណ្តើកមាសកវែង.....	៥០
៣.២. ការគ្រប់គ្រងជំងឺ.....	៥០
៣.២.១. ជំងឺរលាកគល់.....	៥០
៣.២.២. ជំងឺអុចស្លឹកពណ៌លឿង.....	៥១
៣.២.៣. ជំងឺអុចមូលលើស្លឹក ដើម ផ្លែ.....	៥១
៣.២.៤. ជំងឺម្សៅលើស្លឹក.....	៥២
៣.២.៥. ជំងឺអុចស្លឹក.....	៥៣
៣.២.៦. ជំងឺអុចរទុះស្លឹក.....	៥៤
៣.២.៧. ជំងឺស្លោកដើម និងស្លឹក.....	៥៤

៣.២.៨. ជំងឺស្រពោនល្បឿងស្លឹក.....	៥៥
៣.២.៩. ជំងឺរលួយផ្លែ.....	៥៦
៣.២.១០. ជំងឺស្រពោនស្រស់លើដំណាំត្រសក់ដោយបាក់តេរី.....	៥៦
៣.២.១១. ជំងឺអុចរទុះស្លឹកដោយវីរុស.....	៥៧

ជំពូកទី៤ ដំណាំបែងប៉ោះឆឹងម្រេស

១. ដំណាំបែងប៉ោះ

១.១. បច្ចេកទេសដាំដុះ.....	៦១
១. ១.១. ការជ្រើសរើសពូជ.....	៦១
១. ១.២. ការរៀបចំផ្ទាលបណ្តុះកូន.....	៦១
១. ១.៣. ការបណ្តុះកូន.....	៦២
១. ១.៤. ការរៀបចំដី.....	៦២
១. ១.៥. ការដាំដុះ.....	៦២
១. ២. ការថែទាំ.....	៦២
១. ២.១. ការកម្ចាត់ស្មៅ ជ្រួយដី និងពូនគល់.....	៦២
១. ២.២. ការស្រោចទឹក	៦២
១. ២.៣. ការដោតចំណារនិងកាត់មែក.....	៦៣
១. ២.៤. ការដាក់ដី.....	៦៣
១.៣ ការប្រមូលផល	៦៣

២. ដំណាំម្រេស

២.១. សេចក្តីផ្តើម.....	៦៤
២. ២. បច្ចេកទេសដាំដុះ.....	៦៤
២. ២.១. ការជ្រើសរើសពូជ.....	៦៤
២. ២.២. ការសាបកូន.....	៦៥
២. ២.៣. ការរៀបចំដី.....	៦៥
២. ២.៤. ការដាំ.....	៦៦
២. ២.៥. ការប្រើប្រាស់ដី.....	៦៦
២.៣. ការថែទាំ.....	៦៨
២. ៣.១. ការដាក់ដីបំប៉ន.....	៦៨
២. ៣.២. ការកាត់ខ្លែងនិងដោតចំណារ.....	៦៨
២. ៣.៣. ការស្រោចស្រព.....	៦៨
២. ៣.៤. ការគ្រប់គ្រងស្មៅ.....	៦៩
២.៤. ការប្រមូលផល.....	៦៩
២.៥. ការស្តុកទុកក្រោយពេលប្រមូល.....	៦៩

៣. ការគ្រប់គ្រងសត្វស៊ីដំណាំនិងជំងឺលើដំណាំប៉េងប៉ោះនិងម្ទេស

៣.១. ការគ្រប់គ្រងសត្វស៊ីដំណាំអំបូរប៉េងប៉ោះ.....៧០

 ៣.១.១. រុយសលើដំណាំប៉េងប៉ោះ.....៧០

 ៣.១.២. ដង្កូវរយ (ដង្កូវហ្វូង).....៧០

 ៣.១.៣. ដង្កូវស៊ីញ៉ៃ.....៧១

 ៣.១.៤ ដង្កូវចោះផ្លែប៉េងប៉ោះ.....៧២

៣.២. ការគ្រប់គ្រងជំងឺ..... ៧២

 ៣.២.១. ជំងឺឆេះស្លឹក ផ្លែ.....៧២

 ៣.២.២. ជំងឺខ្លោចផ្លែ ផ្នែកខាងក្រោម.....៧៣

 ៣.២.៣. ជំងឺស្រពោនល្បឿងស្លឹក.....៧៤

 ៣.២.៤. ជំងឺស្លឹកខ្វះស្លឹក.....៧៥

 ៣.២.៥. ជំងឺធូងស្លឹក.....៧៦

 ៣.២.៦. ជំងឺអុចលើផ្លែ ឬស្លឹករាងជារង្វង់.....៧៦

 ៣.២.៧. ជំងឺអុចស្លឹកពណ៌ប្រផេះ.....៧៧

 ៣.២.៨. ជំងឺរលួយដើម.....៧៨

 ៣.២.៩. ជំងឺម្សៅលើស្លឹកដោយផ្សិតរលាកគល់.....៧៨

 ៣.២.១០. ជំងឺបាក់តេរីស្រពោនស្រស់.....៧៩

 ៣.២.១១. ជំងឺរុញល្បឿងស្លឹកប៉េងប៉ោះដោយរីរុស.....៨០

 ៣.២.១២. ជំងឺអុចមូលលើផ្លែ.....៨១

 ៣.២.១៣. ជំងឺបាក់តេរី ឬជំងឺច្រេះ.....៨១

 ៣.២.១៤. ជំងឺរុញស្លឹកម្ទេស.....៨១

ឧបសម្ព័ន្ធទី១: ភ្នាក់ងារមានប្រយោជន៍ក្នុងផលិតកម្មដំណាំបន្លែ
ឧបសម្ព័ន្ធទី២: វិធានការជាទូទៅក្នុងការកម្ចាត់ជំងឺដំណាំបន្លែ
ឧបសម្ព័ន្ធទី៣: ឈ្មោះធាតុសកម្មរបស់ថ្នាំកសិកម្មសម្រាប់ប្រើកម្ចាត់សត្វល្អិតចង្រៃ និងជំងឺលើ
ដំណាំស្ពៃ
ឯកសារយោង

លេខកថា

បន្ថែមជាប្រភពនៃសារធាតុចិញ្ចឹមរាងកាយនិងផ្តល់ថាមពល។ ចំពោះមនុស្សគឺត្រូវការនូវបរិមាណថាមពលពី១៧០០-២២០០គីឡូកាឡូរីក្នុងមួយថ្ងៃ ក្នុងនោះបន្ថែមផ្តល់នូវថាមពលប្រមាណ ១៥-២០%។ តាមរយៈការស្រាវជ្រាវបានបង្ហាញថា តម្រូវការរបស់មនុស្សម្នាក់ៗក្នុងមួយឆ្នាំ ត្រូវបរិភោគបន្លែពី ១២៨ ទៅ១៦៤គីឡូក្រាម។ ក្រៅពីបានផ្តល់អាហារូបត្ថម្ភចាំបាច់នេះហើយ បន្លែក៏សម្បូរទៅដោយវីតាមីនជាច្រើនមុខដូចជា A, B1, B2, B5, B6, B12, C, D, E, P1, PP, K, H និងសារធាតុផ្សេងៗទៀតដូចជា អាស៊ីតសរីរាង្គ ប្រូតេអ៊ីន ប្រូទីត គ្រុយតូស លីពីត និងអំបិលខនិង ដែលត្រូវការចាំបាច់សម្រាប់ទ្រទ្រង់សុខភាពមនុស្ស។

ប្រទេសកម្ពុជា ស្ថិតនៅក្នុងតំបន់ត្រូពិចដែលមានអាកាសធាតុក្តៅហើយសើម អំណោយផលបំផុតលើការដាំដុះដំណាំបន្លែ តែទន្ទឹមនោះអាកាសធាតុបែបនេះក៏សមស្របផងដែរចំពោះការលូតលាស់និងរាលដាលរបស់ពពួកសត្វល្អិតចង្រៃ និងភ្នាក់ងារបង្កជំងឺផ្សេងៗដល់ដំណាំបន្លែ បណ្តាលឱ្យប៉ះពាល់ទិន្នផលនិងបាត់បង់ថវិកា។ ជាមួយគ្នានេះដែរ ចំណេះដឹងនិងចំណេះធ្វើរបស់កសិករភាគច្រើនពាក់ព័ន្ធនឹងការប្រើប្រាស់ពូជ ការដាំដុះ ការថែទាំ ការគ្រប់គ្រងសមាសភាពចង្រៃ និងបច្ចេកទេសក្រោយពេលប្រមូលផលនៅមានកម្រិតទាបនៅឡើយ។

ដើម្បីចូលរួមចំណែកអភិវឌ្ឍន៍ការដាំដុះដំណាំបន្លែឱ្យកាន់តែល្អប្រសើរ នាយកដ្ឋានសាករូបកម្មនិងដំណាំរួមផ្សំនៃអគ្គនាយកដ្ឋានកសិកម្ម និងកម្មវិធី(IPM)ជាតិដោយមានការឧបត្ថម្ភថវិកាពីគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍កសិកម្មនិងជំរុញកំណើនសេដ្ឋកិច្ច (PADEE) បានរៀបចំចងក្រងសៀវភៅ “បច្ចេកទេសដំណាំបន្លែជាលក្ខណៈគ្រួសារ” ដោយផ្អែកទៅលើឯកសារបច្ចេកទេសជាច្រើន និងបទពិសោធន៍ល្អៗដែលមានកន្លងមក ក្នុងគោលបំណងផ្តល់ព័ត៌មានបច្ចេកទេសមូលដ្ឋានបន្ថែមដល់គ្រប់គូអង្គពាក់ព័ន្ធ ដើម្បីប្រើប្រាស់ក្នុងការលើកកម្ពស់ផលិតកម្មដំណាំបន្លែនៅកម្ពុជា។

អ្នករៀបរៀង មានសេចក្តីសង្ឃឹមយ៉ាងមុតមាំថា សៀវភៅបច្ចេកទេសដំណាំបន្លែជាលក្ខណៈគ្រួសារនេះ នឹងផ្តល់នូវគំនិតថ្មីៗ ការអនុវត្តល្អៗ និងគោលការណ៍បច្ចេកទេសដើម្បីពង្រឹងចំណេះដឹងនិងចំណេះធ្វើដល់អ្នកបច្ចេកទេសកសិកម្ម អ្នកផ្សព្វផ្សាយ គ្រូបង្ហាត់ផ្នែកកសិកម្ម និងបងប្អូនកសិករសំដៅបង្កើនផលិតកម្ម និងផលិតភាពដំណាំបន្លែប្រកបដោយគុណភាពនិងសុវត្ថិភាពខ្ពស់។

យើងខ្ញុំសូមស្វាគមន៍ទទួលយកនូវរាល់យោបល់កែលម្អបន្ថែមទៀតពីគ្រប់មជ្ឈដ្ឋានពាក់ព័ន្ធ។

រាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃទី១៥ ខែមីនា ឆ្នាំ ២០១៣
អគ្គនាយកដ្ឋានកសិកម្ម

